

Beslutningsforslag nr. B 20. Fremsat den 15. februar 1984 af Lilli Gyldenkilde (SF), Carsten Andersen (SF), Alice Faber (SF), Birthe Hansen (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om kønskvotering til erhvervsuddannelserne

Folketinget pålægger regeringen i denne folketingssamling at fremsætte lovforslag om en kønskvotering ved optagelse af lærlinge på erhvervsskolernes basisår samt en styring af tildelingen af praktikpladser med henblik på at styrke kvindernes uddannelsesmuligheder:

1. Gennem lovgivning indføres en fortrinsret for kvinder ved optagelse på EFGs basisår på hovedområder, hvor kvinder har mindre end 40 pct. af pladserne.

2. På erhvervsskoler, hvor kvinder udgør under 40 pct. af lærere og instruktører, skal kvindelige ansøgere foretrækkes, når de opfylder ansættelseskravene.

3. Der indføres et krav om, at der på alle erhvervsskoler er mindst én kvindelig vejleder. I tilfælde af, at der kun er én vejlederstilling på skolen, må denne deles.

4. Der oprettes særlige tværfaglige indslusningskurser og opfølgingskurser for kvindelige EFG-lærlinge, der søger ind på hovedområder og fag, hvor kvinder udgør under 40 pct. af eleverne.

5. Ved besættelse af praktikpladser skal kvinderne have en andel i de eksisterende pladser svarende til den procentdel, de udgør af samtlige ansøgere. I fag, hvor kvinder udgør under 40 pct. af de praktikpladssøgende, skal kvindelige ansøgere have fortrinsret.

6. Der indføres en styring og koordinering af al tildeling af praktikpladser, således at både arbejdsgivere og praktikpladssøgende skal henvende sig centralt.

7. Der indføres krav om, at der på alle folkeskoler er mindst én kvindelig vejleder. I tilfælde af, at der kun er én vejlederstilling på skolen, må denne deles.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Vi befinder os i øjeblikket i en situation, hvor arbejdsløsheden og uddannelsesløsheden blandt ungdommen er samfundets største problem.

Blandt disse unge, der i en vis forstand »nægtes adgang til samfundet«, udgør pigerne den største del. Via den traditionelle pigeopdragelse lander mange piger i en situation, hvor en række indre og ydre faktorer spærrer vejen til uddannelse og erhverv. Pigerne tror ikke, at de kan klare det, og omgivelserne har ikke store forventninger om, hvad en pige behøver at drive det til. Alt i alt kan vejen til et ordentligt job se temmelig ufremkommelig ud for en pige, og derfor befinder 33 pct. af pigerne sig i »restgruppen« mod 25 pct. af mændene.

Og pigernes problemer er ikke slut, når de er gået i gang med en erhvervsuddannelse. Ganske vist er der procentvis flere piger end drenge, der gennemfører basisåret (undtagen i de traditionelle mandefag), men på overgangen mellem basisår og 2. del er der et stort frafald blandt pigerne. En vigtig årsag til dette er, at arbejdsgiverne i vidt omfang foretrækker mandlig arbejdskraft, også som EFG-lærlinge. Dette gælder både i mange traditionelle kvindefag og i mandefagene. F.eks. kan nævnes servicefag, hvor pigerne udgør 92 pct. af alle lærlinge på basisåret mod kun 77 pct. på 2. del. Tallene for grafiske fag er 40 pct./30 pct., bygge og anlæg 11 pct./6 pct., jern og metal 2 pct./1 pct. (1980-tal). 1. september 1981 var 70 pct. af dem, der manglede praktikplads, piger. Men dette skyldes også, at mangelen på praktikpladser er særlig stor i de traditionelle kvindefag.

På længere sigt er målet at komme den traditionelle rolletænkning til livs, således at der ikke længere findes specielle mandejob og kvindejob. Det er altså på længere sigt ønskværdigt at fremme mænds adgang til de traditionelle kvindeuddannelser. Men i den nuværende situation, hvor der på disse uddannelser afvises utrolig mange ansøgere, er det urimeligt at kvotere mænd ind på de traditionelle kvindeuddannelser og på den måde spørre

vejen for nogle kvinder, som gerne vil ind dér, men som ikke har ressourcer til at klare sig på f.eks. en traditionel mandeuddannelse. Det viser sig nemlig af flere grunde, at der stilles meget store krav til selvtilliden hos de piger, der vælger en utraditionel uddannelse. De mødes med en massiv mur af fordomme, som kommer til udtryk både i den daglige arbejdsituation og i deres reelle muligheder for at gennemføre uddannelsen. Det viser sig, at ud af de få piger, der starter på en uddannelse inden for de traditionelle mandefag, falder procentvis langt flere fra end for mændenes vedkommende. Mens pigerne i andre fag er mere vedholdende end drengene med henyn til at gennemføre basisåret, falder ca. 1/3 af pigerne i mandefagene fra allerede i løbet af basisåret. Groft anslået gennemfører kun hver 3. pige i disse fag sin uddannelse mod hver 2. dreng (jfr. materiale fra socialforskningsinstituttet og Danmarks Statistik). Dette skyldes også de store fordomme mod at tage kvinder i praktik i de pågældende fag.

Det ideelle vil naturligvis være, at alle kan optages på basisåret, og at alle kan få en praktikplads. Nærværende forslag er ikke udtryk for, at socialistisk folkeparti vil nedprioritere bestræbelserne for at nå disse mål.

Indtil det er opnået, er det imidlertid nødvendigt at iværksætte særlige foranstaltninger for at sikre lige muligheder for begge køn.

Det bemærkes, at forslaget er en uændret gennemfremførelse af et i folketingsåret 1982-83 fremsat forslag, se Folketingstidende 1982-83, forhandlingerne sp. 9340 og 10416 samt tillæg A sp. 3899.

Bemærkninger til forslagets enkelte punkter

Ad nr. 1

Det er vigtigt at sikre, at de piger, der faktisk har mod til at gå utraditionelle veje, også får mulighed for det. Det vil styrke den enkelte piges stilling, at hun ikke er den eneste pige på sit hold, og forøge chancen for, at hun kan gennemføre sin uddannelse. Det kan desuden lokke flere piger til at vælge utraditionelt, at de ved, at de kommer

ind, hvis de søger. Som et eksempel kan nævnes, at 2 pct. af ansøgerne på jern og metal i 1981 var piger mod kun 1 pct. af de optagne.

Ad nr. 2

Det er af stor betydning, at de piger, der påbegynder en utraditionel uddannelse, har personer af samme køn at identificere sig med, så de kan få tillid til, at de har lige så gode muligheder for at blive dygtige til deres fremtidige erhverv som drengene. Kvindelige lærere vil også kunne modvirke det traditionelt meget mandsdominerede miljø på de pågældende uddannelsessteder. Endvidere vil de sandsynligvis i højere grad have forståelse for pigernes specielle problemer end mandlige lærere.

Pr. 1. januar 1977 udgjorde de kvindelige lærere kun 9 pct. af lærerkræfterne ved de tekniske skoler og 25 pct. af lærerkræfterne ved handelsskolerne.

Ad nr. 3

Også på vejledningsområdet er det vigtigt, at pigerne møder kvinder, når de søger råd og hjælp. Det vil i høj grad kunne have en gavnlig indflydelse på pigernes gennemførelsesprocent. Kvindelige vejledere vil også kunne spille en rolle ved oprettelse og gennemførelse af de kurser, der foreslås i nr. 4.

Ad nr. 4

Pigerne har på flere måder dårligere forudsætninger end drengene, når de påbegynder en traditionel mandeuddannelse. Deres holdning vil ofte være præget af egne og omgivelsernes fordomme, og en pigeopdragelse har som oftest ikke lagt særlig vægt på håndværksmæssige færdigheder. Disse piger har altså brug for særlig støtte ved indgangen til EFG. De kan på den måde også lære hinanden at kende, så de kan støtte hinanden i det daglige på tværs af klasser og eventuelt også på tværs af fag. Denne kontakt i dagligdagen må støttes af opfølgningskurser senere i forløbet.

Ad nr. 5

Det ekstra store frafald af piger på overgangen mellem basisår og 2. del viser, at det også er nødvendigt at yde speciel støtte til pigerne dér. Den store mangel på praktikpladser i de traditionelle kvindefag og arbejdsgivernes traditionelle tilbøjelighed til at foretrække mandlig arbejdskraft gør, at man i disse fag, f.eks. i servicefagene, må sikre pigerne en andel i praktikpladssøgende. I de fag, hvor der kun er få kvinder, er det væsentligt, at de alle gennemfører deres uddannelse, så der efterhånden kan rettes op på de bestående skævheder. Her må pigerne altså have fortrinsret til pladserne.

Ad nr. 6

De største problemer med at gennemføre en sådan ordning findes på det private arbejdsmarked. Her må arbejdsgivernes ret til suverænt at vælge og vrage mellem ansøgerne til praktikpladser indskrænkes. Der må indføres en styring og koordinering af al tildeling af praktikpladser. Det vil også være en naturlig følge af den statsstøtte, der gives, at det offentlige får mulighed for at øve indflydelse på, hvad der foregår på dette område. Der vil så kunne tages hensyn både til ansøgernes køn og til, hvor længe ansøgeren har været uden praktikplads. Samtidig undgår man den ydmygende situation, som de praktikpladssøgende sættes i nu, hvor de undertiden må prøve at »sælge sig selv« 40-50 forskellige steder.

Ad nr. 7

En væsentlig forudsætning for, at flere piger vælger et utraditionelt fag, er, at de opmuntres til det i folkeskolen. Men i øjeblikket er kun 13 pct. af skolevejlederne kvinder. Det er af mange grunde uheldigt, bl.a. fordi kvinder i højere grad end mænd er opmærksomme på kønsdiskrimineringen og indstillede på at modarbejde den. Kvindelige vejledere vil også i højere grad kunne styrke pigernes selvtillid og fungere som positive identifikationsfigurer for dem.